Arhitecturi reflexive şi arhitecturi destinate reflexivităţii: noul sediu al Bibliotecii Naţionale a României

Dr. ELENA TÎRZIMAN
Director general
Biblioteca Naţională a României

Abstract

Reflective Architectures and Architectures for Reflection: the New Headquarters of the National Library of Romania

Library buildings need to harmoniously express the public space-private space relation and thus to allow library users to consider libraries as private spaces for reading and leisure. This paper aims to present the implications, changes, and prospects of the National Library of Romania as a result of inaugurating its new headquarters. New spaces have direct consequences on the defining and redefining of the main activities, on the development of new activities, on the institutional management and on setting forth the institutional strategies.

Keywords: *The National Library of Romania; new headquarters, perspectives of NLR*

Introducere

Arhitectura unei construcţii şi a spaţiilor sale reprezintă un element determinant al organizării şi funcţionării tuturor activităţilor din acea construcţie. Prin libertăţile şi restricţiile pe care le impune, prin posibilităţile de organizare/reorganizare a spaţiului pe care le oferă, arhitectura modelează tot ce se întâmplă într-un spaţiu. De aceea, fiecare construcţie este proiectată şi exprimă un concept arhitectural în funcţie de menirea pe care urmează a o îndeplini. Pentru a putea să funcţioneze ca spaţii culturale şi de informare, bibliotecile trebuie să fie proiectate ca atare şi să se evite reconversia altor spaţii în spaţii de bibliotecă.

Clădirile de biblioteci s-au definit dintotdeauna, poate mai mult decât alte arhitecturi, în relaţia *spaţiu privat-spaţiu public*. Bibliotecile sunt un loc al

BDD-A30307 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:38 UTC)

reflecţiei, un loc în care fiecare utilizator îşi poate delimita un spaţiu personal, un cadru cu o relativă intimitate; în egală măsură, sunt şi un loc al comuniunii cu ceilalţi. Bibliotecile sunt spaţii care oferă atât linişte, cât şi deschidere prin spaţiile şi programele care antrenează un număr mare de oameni, un public larg. Clădirile de bibliotecă construite în ultimii ani, atât în lume cât şi în ţară, contribuie la definirea conceptului de bibliotecă modernă ca spaţiu comunitar în care trebuie să se regăsească o comunitate cât mai diversă şi cu preocupări cât mai diferite. Aşadar, bibliotecile moderne sunt spaţii structurate coerent, care oferă acces la informaţie şi cunoaştere, dar şi spaţii de socializare şi de exprimare culturală.

Noul sediu al Bibliotecii Naţionale a României

Începând cu 23 aprilie 2012, de Ziua Naţională a Bibliotecarului, Biblioteca Naţională a României şi-a deschis porţile către public într-un nou sediu cu o arhitectură modernă şi impunătoare, menit a adăposti o instituţie de cultură reprezentativă. În absenţa unui sediu propriu şi adecvat funcţionalităţilor de bibliotecă, instituţia îşi desfăşurase activităţile în diverse spaţii neadecvate sau chiar improprii, fiind nevoită, de multe ori, să-şi mute colecţiile, să organizeze depozite pasive, să îşi limiteze sau chiar să oprească funcţionarea unor activităţi specifice, cu repercusiuni asupra misiunii sale patrimoniale. Colecţiile bibliotecii au fost răspândite în mai multe depozite diferite din Bucureşti şi din ţară, fiecare cu propria logică diferenţiată de constituire.

Complexitatea îndeplinirii funcţiilor specifice - de la cea mai cunoscută şi mai veche, cea de organizatoare a depozitului legal, agenţie bibliografică naţională, rezervă naţională de publicaţii, până la cele de centru naţional de schimb internaţional, centru naţional de patologie şi restaurare a publicaţiilor, centru naţional ISBN-ISSN-CIP sau coordonatoarea proiectului de bibliotecă digitală a României -, precum şi dificultatea administrării colecţiilor au fost determinate, vreme de peste 50 de ani, de absenţa unui sediu adecvat şi de caracteristicile de constituire ale fondului de documente (preluarea unor colecţii particulare sau instituţionale în perioada

BDD-A30307 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:38 UTC)

comunistă, achiziţia curentă şi retrospectivă, donaţii, transfer, schimb internaţional, depozit legal).

Noul sediu al Bibliotecii Naţionale a României a permis reunirea colecţiilor, organizarea unitară a acestora după principii biblioteconomice moderne, diversificarea activităţilor culturale şi expoziţionale - trecerea instituţiei într-o etapă modernă a existenţei sale.

Discuţiile referitoare la un sediu destinat Bibliotecii Naţionale a României datează de la sfârşitul anilor ’60 (în 1968 a fost redactată prima temă de proiectare pentru acest obiectiv) şi au fost reluate după cutremurul din 1977, tema de proiectare fiind actualizată cu studii suplimentare de rezistenţă şi ajustări privind compartimentările ulterioare. Construcţia a fost începută în 1986. Evenimentele din decembrie 1989 au dus, însă, la sistarea investiţiei. Până în 2005, prin bugetul instituţiei au fost alocate fonduri care au permis amenajarea unor spaţii de depozitare pentru a reuni colecţiile aflate în diferite spaţii din Bucureşti. În 2007, proiectul noului sediu al Bibliotecii Naţionale a României a fost asumat de Guvernul României ca proiect de importanţă naţională şi a beneficiat de finanţarea Băncii Europene pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare.

Elaborată de S.C. Carpaţi Proiect în colaborare cu specialişti din Biblioteca Naţională a României, tema de (re)proiectare s-a dovedit deosebit de ambiţioasă, urmărind realizarea unei clădiri reprezentative din punct de vedere arhitectural, care să contribuie în mare măsură la promovarea instituţiei şi chiar a imaginii României în lume.

S-a avut în vedere realizarea unei clădiri cu destinaţia Bibliotecă Naţională - o clădire reprezentativă care să asigure funcţiunile multiple ale unei asemenea instituţii specifice. Spaţii diverse: spaţii destinate funcţiunii de Bibliotecă Naţională; spaţii cu funcţiuni preponderent culturale; spaţii administrative de deservire; spaţii tehnice, de circulaţie, anexe utilitare, parcare sunt armonizate arhitectural într-o structură unitară şi funcţională. Rezultatul este un amplu centru de cultură, interesant şi atrăgător pentru public. Spaţiile sunt ample, cu un aspect modern, iar imaginea exterioară a construcţiei exprimă arhitectura modernă, de secol XXI.

BDD-A30307 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:38 UTC)

Spaţiile destinate funcţiunii de Bibliotecă Naţională au fost proiectate astfel încât să permită desfăşurarea în bune condiţii a activităţilor specifice, respectându-se normele biblioteconomice, normele patrimoniale şi legale, şi să ofere acces facil şi variat la resursele documentare şi informaţionale ale bibliotecii. Aceste spaţii au beneficiat de o atenţie deosebită, întrucât multe dintre ele adăpostesc documente de patrimoniu, unele unicat şi cu valoare deosebită. În categoria spaţiilor biblioteconomice considerăm incluse spaţiile de informare, înscriere, direcţionare, control al accesului; spaţiile pentru săli de referinţe, cercetare bibliografică, cataloage tradiţionale şi cataloage electronice; sălile de lectură specializate pe tipuri de activităţi; spaţiile pentru lecturi speciale, cercetare, studiu individual; depozitele de carte, manuscrise, stampe, fotografii, hărţi, planuri, periodice, teze de doctorat, depozit legal etc.; spaţiile pentru activităţi informatice, biblioteca digitală şi editare electronică; spaţiile pentru documente, evenimente şi manifestări audio-vizuale, multimedia; spaţiile pentru Centrul naţional de patologie şi restaurare a documentelor; spaţiile pentru birouri şi alte activităţi naţionale, precum schimb internaţional de publicaţii, rezervă naţională de publicaţii, funcţie metodologică şi formare profesională; spaţii pentru editură, tipografie, multiplicare, muzeu al cărţii; spaţiile aferente pentru circulaţia utilizatorilor, salariaţilor şi documentelor, separate unele de altele, cu minimum de interferenţe atât pe orizontală, cât şi pe verticală.

Spaţiile cu funcţiuni preponderent culturale permit bibliotecii naţionale să prezinte publicului larg documente valoroase din colecţiile sale speciale - documente reprezentative pentru cultura şi civilizaţia românească - şi să organizeze diferite activităţi culturale şi ştiinţifice. Astfel, în bibliotecă regăsim Aula, cu 380 de locuri; săli de diverse capacităţi pentru conferinţe şi manifestări culturale; spaţii publice multifuncţionale pentru diverse întâlniri, evenimente, activităţi culturale variate; sală multimedia, librărie, anticariat; spaţii expoziţionale diverse; spaţii pentru alimentaţie publică, divertisment.

Întreaga compoziţie este structurată în jurul unui mare Atrium, care polarizează întregul spaţiu din punct de vedere funcţional şi estetic.

BDD-A30307 © 2013 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:38 UTC)

Atriumul este dotat cu lifturi panoramice şi cu scări rulante care duc către sălile de lectură.

Clădirea - una dintre cele mai mari din Capitală - este formată din două corpuri: Aula (22 000 mp) şi corpul propriu-zis al bibliotecii (90 000 mp), suprafaţa totală desfăşurată fiind de 112 000 mp.

Noul sediul al Bibliotecii Naţionale a României a fost gândit astfel încât să satisfacă funcţiile de bibliotecă naţională, dar şi funcţii culturale şi de petrecere a timpului liber. Primele niveluri, începând cu parterul, sunt rezervate publicului, în general, iar cele superioare - depozitelor, colecţiilor speciale, laboratorului de restaurare, depozitului legal. S-au avut astfel în vedere atât accesul facil al publicului în spaţiile bibliotecii, cât şi protejarea sub toate aspectele a patrimoniului documentar deţinut.

Un nou început. Strategii şi perspective

Mutarea într-un nou sediu reprezintă cel mai important capitol din istoria Bibliotecii Naţionale a României. Proces complex, îndelung aşteptat şi riguros pregătit, mutarea bibliotecii într-un spaţiu adecvat a însemnat, de fapt, reunirea pentru prima dată într-un mod coerent şi unitar a colecţiilor şi activităţilor sale specifice. De la reînfiinţare, în 1955, biblioteca a ocupat numeroase spaţii în Bucureşti şi în ţară atât pentru depozitarea publicaţiilor, cât şi pentru desfăşurarea unor activităţi. Renunţarea la unele depozite, ocuparea temporară, pe perioade scurte, a unor spaţii au făcut ca multe publicaţii să rămână împachetate, fără şansa de a intra în circuitul de prelucrare, în aşteptarea unui spaţiu corespunzător de conservare şi prezervare. În noul sediu al Bibliotecii Naţionale s-au reunit colecţii şi activităţi care fuseseră găzduite în şapte sedii. În vederea mutării în noul sediu au fost elaborate o strategie, precum şi programe şi planuri de activitate care au avut în vedere identificarea clară a operaţiunilor necesare, ordinea acestora în funcţie de topografia spaţiilor din noul sediu, graficul de timp alocat fiecărei operaţii, estimarea resurselor materiale, financiare şi umane necesare, reorganizarea colecţiilor şi activităţilor în noile spaţii.

În definirea strategiei de mutare s-au avut în vedere şi o serie de probleme ale colecţiilor, nerezolvate de ani de zile din lipsa spaţiului şi a

BDD-A30307 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:38 UTC)

resurselor umane. Mutarea şi reunirea tuturor activităţilor într-o singură clădire este privită ca o etapă într-o strategie mai amplă de dezvoltare instituţională. Publicaţiile provenite din depozite pasive, neprelucrate şi nepuse în circulaţie (cunoscute sub numele de colecţii destructurate), se integrează în noul spaţiu în depozite unitare, organizate după reguli biblioteconomice specifice. De asemenea, sunt avute în vedere, printre altele: transferul în format digital, salvarea cu prioritate şi repunerea în circuitul informaţional ştiinţific a lucrărilor ce fac obiectul patrimoniului cultural naţional, a ediţiilor rare, bibliofile, completarea retrospectivă a tuturor colecţiilor BNR, în special cu documente de tipul „Românica," constituirea unui fond pentru completări retrospective, schimb, împrumut interbibliotecar, Rezerva Naţională de Publicaţii, precum şi dezvoltarea unor activităţi specifice punerii în valoare a patrimoniului cultural naţional.

Strategia de dezvoltare a instituţiei pe termen mediu a ţinut cont de schimbările previzibile ale mediului intern şi extern, de regândirea fluxurilor informaţionale şi documentare, elaborarea unor produse şi servicii adecvate exigenţelor utilizatorilor, managementul colecţiilor privite ca o singură entitate, funcţionalitatea într-un sistem perfect adaptat mediului intern şi extern, concretizarea direcţiilor strategice enunţate, implementarea unor programe şi proiecte la nivel naţional şi internaţional.

Spaţiile destinate funcţiunii de bibliotecă naţională, precum şi de bibliotecă publică sunt riguros gândite, controlate şi structurate. Facilităţile noilor spaţii vor crea: flexibilitate, adaptabilitate, extindere, accesibilitate, stabilitate şi control ambiental, asigurarea securităţii, eficienţă şi eficacitate, confort, varietate.

Bilanţul unui an de activitate în noul sediu demonstrează legătura intrinsecă dintre spaţiu şi eficienţa desfăşurării unei activităţi. Spaţiul adecvat contribuie în mare măsură la definirea, redefinirea identităţii instituţionale a bibliotecii şi la stabilirea unor relaţii specifice cu publicul utilizator. S-a conturat deja un public al sălilor de lectură, un public al spaţiilor libere şi multifuncţionale de informare şi documentare, un public al activităţilor culturale.

BDD-A30307 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:38 UTC)

Activităţile culturale desfăşurate în spaţiul bibliotecii s-au diversificat considerabil atât ca tipologie, cât şi din punct de vedere al parteneriatelor şi colaborărilor pe care le presupun şi au o vizibilitate din ce în ce mai mare în plan social şi în media. De asemenea, instituţia are numeroase colaborări în desfăşurarea unor activităţi ştiinţifice şi profesionale şi a găzduit chiar manifestări internaţionale de profil.[1]

Concluzii

Şansa unui nou început obligă Biblioteca Naţională a României să îşi depăşească performanţele obţinute până în prezent, să devină mult mai implicată în tot ceea ce înseamnă patrimoniu cultural tipărit - constituirea, prezervarea şi valorificarea acestuia - şi să joace un rol activ în promovarea moştenirii culturale româneşti la nivel naţional şi internaţional.

Bibliografie generală

❖ Gheorghe-Iosif Bercan, ***Biblioteca Naţională a României. Scurt istoric***, în ***Revista Bibliotecii Naţionale***, nr. 1, 1996, p. 5-13.

❖ ***Biblioteca Naţională a României. Raport de activitate (2011, 2012)*** http://www.bibnat.ro/Raport-de-activitate-anual-s5-ro.htm (Accesat 16 noiembrie 2013)

❖ Gheorghe Bondoc, ***Prolegomene la o viitoare istorie***, în ***Revista Bibliotecii Naţionale***, nr. 1, 1997, p. 3-10.

❖ Letiţia Constantin, ***Biblioteca Naţională a României. Anul UNU*** [prezentare Power Point], 2013 [nepublicată]

❖ Elena Tîrziman, ***O casă nouă pentru Biblioteca Naţională a României***, în ***Buletinul Fundaţiei Urechia***, nr. 12, 2011, p. 10-15.

[1] În perioada 21-25 octombrie 2013, Biblioteca Naţională a României a găzduit cea de-a 38-a Conferinţă Anuală a Centrelor ISSN (International Standard Serial Number), la care au participat reprezentanţi din peste 46 de ţări.

BDD-A30307 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:38 UTC)